

Mato Lovrak

(Veliki Grđevac pokraj Bjelovara, 8. ožujka 1899. - Zagreb, 14. ožujka 1974.)

Mato Lovrak, vjerojatno najomiljeniji hrvatski dječji pisac, rođen je u Velikom Grđevcu 1899. godine. Završio je učiteljsku školu u Zagrebu te radio kao učitelj u Kutini, Ilovskome Klokočevcu, Velikome Grđevcu, Velikim Zdencima i Zagrebu.

Napisao je tridesetak pripovijetki i romana za djecu, te tri romana za odrasle koji nemaju veće značenje. Prvim romanom *Djeca velikog sela* (1930), poslije nazvanim *Vlak u snijegu* i objavljenim u više od četrdeset izdanja, predstavio se kao izrazito zreo pripovjedač. Prvi je u hrvatskoj dječjoj književnosti uveo seosku djecu kao glavne protagoniste, a u romanima i pripovijetkama prednost dao akciji. Gradska djeca u njegovim se djelima pojavljuju rijetko i njihovi su portreti beživotni i shematski (*Neprijatelj broj 1*, 1938; *Prijatelji*, 1941; *Dječak konzul*, 1954). Lovrak nije težio stvoriti idealan tip bezbrižna djeteta: u pripovijetkama i romanima dao je sliku djece svojega doba. Osobito je živo njegovo zanimanje za skupine seoske djece i njihove igre. U *Družbi Pere Kvržice* (1933), drugom njegovom najpoznatijem romanu, skupina djece što pod vodstvom naslovnoga lika nedaleko od sela uređuje

zapušten mlin i tako gradi ljetovalište za vlastitu razonodu nije bezlična, već su uglavnom svi likovi individualizirani.

Lovrakovi su romani kratki, sažeta izraza, ispričovijedani jednostavno, ali vrlo uspješno poniru u psihologiju djetinjstva. Nerijetko se u njegovim djelima zrcali i vrijeme u kojem su nastala, s blažom ili oštrijom kritikom svijeta odraslih.

Vlak u snijegu preveden je na njemački, mađarski, makedonski, poljski, češki i slovenski jezik. *Družba Pere Kvržice* prevedena je na esperanto 1998. godine

Prema romanima *Vlak u snijegu* i *Družba Pere Kvržice* snimljeni su i dječji filmovi koji su postigli veliku popularnost među mladom, ali i odraslom publikom. Oba filma vjerno prate priče iz romana, pa su tako djeci motivacija i potiču interes za Lovrakova djela. *Družbu Pere Kvržice* je 1970. godine režirao Vladimir Tadej. *Vlak u snijegu* snimljen je 1976. godine, adaptirao ga je u scenarij i režirao Mate Relja, a glavnu ulogu Ljubana tumačio je Slavko Štimac. Nagrađen je brojnim nagradama i prikazan u preko 30 zemalja.